

Nowy

Kurjer Łódzki

Dziennik polityczny, społeczny i literacki

Wtorek, dnia 13 kwietnia 1915 r.

Redakcja i administracja „Nowego Kurjera Łódzkiego” mieści się przy ul. Zachodniej № 37. Interesowani do redakcji, zgłaszać się mogą od 1 i pół do 3 po poł. i od 6 do 7 wiecz. Administracja otwarta od 8 rano do 7 wiecz. Adres telegraficzny „Łódź-Kurjer”.

Prenumerata w Łodzi wynosi rocznie rb. 6, półrocznie rb., 3, miesięcznie kop. 50. Za odosłanie do domu lub przesyłkę pocztową dolicza się 20 kop. miesięcznie. Za przesyłkę zagranicę dolicza się 60 kop. miesięcznie. Zmiana adresu 20 kop. Telefon Nr. 253.

Cena ogłoszeń I-sza strona 50 kop. za wiersz lub jego miejsce, nadesłane 50 k., nekrologi i reklamy 15 k., ogłoszenia zwyczajne 10 k., ogłoszenia drobne 1 i pół k. za wyraz. Ogłoszenia zamiejscowe I-sza strona 50 kop., reklamy po 20 kop., zwyczajne 12 kop. za wiersz lub jego miejsce w tekście 75 kop.

Rękopisów nadesłanych redakcja nie zwraca, za artykuły z góry ceną, honorarjów administracja wypłacać nie będzie.

Agentury: w Łodzi—Biuro ogł. „Promień”, Piotrkowska 81; w Pabjanicach—A. Wadzyński, Zamkowa 28; w Zgierzu—Nowy Rynek, kiosk Aleks. Lacha. WYŁĄCZNE PRAWO przyjmowania ogłoszeń w Rosji, zagranicą i w Król. Polskiem, oprócz Łodzi i okolicy, dane jest Domowi Handl. L. i E. Metz i S-ka.

Kara — nagroda.

W „Nowej Reformie” czytamy:

Jakie błogosławieństwa na utraconą i znękaną ludzkość sprowadzi tocząca się wojna, nikt jeszcze nie wie. Wszyscy ich oczekują z wiarą i nadzieją, ponieważ w głosach ludzkich nie może się pomieścić przypuszczenie, aby takie ofiary mogły pozostać bez nagrody. Jakże jednak będą te nagrody? Będą niewątpliwie niezmiernie rozmaite. Niektóre z nich nawet okazały się podobnymi do kar raczej, niżli do nagród...

Jedną z takich kar i nagród zarazem tocząca się wojna przyniesie. Jest to powszechne — z e s k r o m n i e n i e.

Potężna Anglja, która jeszcze na kilka tygodni przed wybuchem strasznej wojny pokazywała zdumionemu światu swoją potęgę morską, gromadząc na morzu Północnym niewidzianą dotąd armadę pancernych kolosów i twierdz pływających, przekonała się obecnie ponad wszelką wątpliwość, że jakkolwiek potężną jest na morzach — wszechpotężną jednakże nie jest. Cały szereg dumnych jej okrętów wojennych spoczął już na dnie morskim. Od dwóch miesięcy zaś nie mija dzień, aby jeden lub dwa statki handlowe nie puszczały na dno tajemna siła niemieckich łodzi podwodnych.

Wprawdzie admiralicja angielska, z dumą ogłasza tygodniowe sprawozdania z ruchu okrętów handlowych w portach Wielkiej Brytanji i Irlandji, wprawdzie ogłaszane cyfry wpływających do tych portów i wypływających z nich okrętów są rzeczywiście imponujące, wprawdzie zatopione statki stanowią minimalny odsetek całej tej floty ogromnej, to jednak zawsze są one — zatopione, zawsze więc na wodach angielskich ujawnia się inna siła i nieprzyjacielska wola, której potężna Anglja mimo wszystką swą armadę potworów zgnębić i złamać nie może.

Małe łodzie podwodne niemieckie zakreśliły tedy granice dla potęgi angielskiej na jej własnych „domowych” wodach.

A moc, w jakikolwiek sposób ograniczona, już nie jest — wszechmocą...

Przeciw biednym turkom wystąpiły Anglja i Francja z niestychaną energią i potęgą. U wejścia

do Dardanelów skupiły straszliwą flotę i zaczęły forsować ową gardziel wodną, którą natura oddzieliła Europę od Azji. Całe tygodnie trwało bombardowanie fortów tureckich. Niektóre z nich istotnie legły w gruzach. Dumne pancerniki angielskie i francuskie wpłynęły do wnętrza cieśniny, ale już z niej nie wróciły. Rozdarła potężnymi minami, spoczęły na dnie.

Dzisiaj słyszymy o — „złej pogodzie”, która zmusiła flotę anglo-francuską do zaniechania dumnego zamiaru sforsowania Dardanelów. I znowu twarda rzeczywistość nakreśliła wyraźną granicę potędze angielskiej, granicę, której ona nie może przekroczyć...

W Londynie zaczynają rozumieć, że nawet najpotężniejsza siła i najsilniejsza wola są ograniczone w swym działaniu, że flota angielska, która panuje nad oceanami, nie panuje i nie może zapanować nad jakąś marną cieśniną.

Francuzi zachowywali się na początku wojny stosunkowo najskromniej i najbardziej godnie wielkiego narodu. Nie powtarzali złowieszczonego okrzyku: „A Berlin!”, nie prawili ani o srebrnych kulach angielskich, ani o czapkach rosyjskich. Poszli jednak jak furja na odebranie Alzacji i Lotaryngji i dziś oto już — ósmy miesiąc odbierają — Szampanję...

Kolos rosyjski ruszył do walki z niewidzianą dotąd potęgą i z odpowiadającym jej planem. Miał w ciągu dwóch miesięcy rozgnieść „zlepek” austriacko-węgierski, podać słowiańską dłoń potężną braciom serbskim za Sawą, a potem dopiero rzucić się na — Germanję. Lecz minął już nie drugi, ale ósmy miesiąc, a „zlepek” wcale się nie rozleciał, lecz dziwnie przypomina wał granitowy, o który jedna po drugiej rozbijają się potężne fale morza rosyjskiego, które rozkołysała niepojęta pycha ludożerczego nacjonalizmu. Potężne ramię słowiańskie wielkiego ks. Mikołaja Mikołajewicza ciągle okazuje się o wiele za krótkim, aby sięgnąć do — braci serbskich...

Wszędzie, gdzie okiem sięgnąć, od Ypru po Bukowinę — wszędzie rzeczywistość zdążyła już pownosić bardzo znaczne, może decydujące poprawki do ludzkich wyobrażeń, wierzeń i przekonań.

Jest w tem — kara i nagroda zarazem. Kara, bo nikt z nich nie może dziś powiedzieć o sobie że

spełniły się jego nadzieje, że nie zawiodły go jego rachuby. Nagroda, bo każdy, dosłownie każdy z nich, przekonał się, że brak mu potęgi do narzucenia woli swej przeciwnikom, faktowi temu jednakże zawdzięcza on swój własny powrót do skromności.

O Uniwersytet ludowy.

Niewątpliwym dowodem żywotności społeczeństwa polskiego w Łodzi jest jego celowe dążenie do szerzenia oświaty, do tępienia analfabetyzmu. Z gorączkowym pośpiechem, korzystając z możliwości ujęcia oświaty w swoje ręce, sekcja szkolna założyła cały szereg kompletów dla analfabetów: dzieci i dorosłych. Nauczycielstwo poszło dalej. Uważając, że sekcja szkolna jest tylko administratorem szkolnictwa, związek nauczycieli na wiecu nauczycielstwa przeprowadził cały szereg wniosków pedagogicznych, akcentując w ten sposób, że kwestją: jak postawić szkolnictwo? wchodzi w zakres jego kompetencji.

Pomijając sprawę możliwości wprowadzenia w życie radykalnych wniosków wiecu nauczycielskiego, pomijając dalej radykalizm postulatów — rządzonych sfer — uderzyć muszą bezstronnie obserwatorowi właśnie tak szerokie, demokratyczne postulaty nauczycielstwa w sprawie szkolnej. Społeczeństwo, dla którego oczywiście jest powszechne przymusowe nauczanie, początkowe, które domaga się powszechnego i obowiązkowego dla wszystkich szkolnictwa średniego, nieistniejącego nota bene jeszcze w żadnym z państw europejskich, takie społeczeństwo nie nasuwa żadnej obawy o przyszłość. Jest dojrzałym świadomością siebie i wie, jakimi drogami ma kroczyć ku utrwaleniu swego bytu.

Niestety, obecne warunki nie pozwalają na natychmiastową realizację postulatów nauczycielstwa. Ale przecież te nienormalne warunki miną i kiedy znów pokój przyniesie możliwość pracy systematycznej, niewątpliwie uda się szkolnictwu polskiemu postawić na należytej stopie, zbudować nareszcie na trwałych podwalinach.

Tymczasem jednak trzeba korzystać z tych okoliczności, które umożliwiają szerzenie popularnych wiadomości naukowych wśród żądnych wiedzy rzesz robotniczych. Praca oświatowa w tym kierunku spotykała się z najcięższymi przeszkodami i tamami, stawianymi przez sfery miarodajne. Obecnie sprawa popularyzacji nauki ma drogę otwartą.

Mamy wprowadzić do zanotowania pojedyncze usiłowania w tym kierunku — odczyty prof. Dąbrowskiego, prof. Cynarskiego, p. Stypukowskiego — ale to są tylko sporadyczne fakty, za które należy się wdzięczność inicjatorom.

Trzeba jednak zorganizować systematyczne wykłady z pewnej dziedziny — cyki wykładów jednolitych; trzeba wreszcie rozszerzyć zakres przedmiotów i powiększyć ilość ich. Trzeba stworzyć stały Uniwersytet ludowy o pewnej jednolitości programu wykładowego, o 2—3 godzinach odczytowych dziennie; trzeba nawoływać do uczęszczania na wykłady, popularyzować samą ideę Uniwersytetu ludowego wśród szerokich warstw.

Pod adresem niestrudzonej Sekcji szkolnej i inteligencji polskiej, której leży na sercu szerzenie oświaty, rzucamy tę myśl utworzenia Uniwersytetu ludowego z pełną wiarą, że jej urzeczywistnienie nastąpi w najbliższym czasie.

Bój karpacki.

Korespondent pism berlińskich z kwatery austriackiej, Leonhoff, takie zdaje rewelacje o dotychczasowym przebiegu walk w Karpatach:

„Zdobycie Przemysła oznaczało dla Rosjan nie tylko usunięcie bolesnej rany z własnego ciała, ale też dało im nadzieję, że zwolniona armia obłędnie pomoże im podjąć walkę decydującą. Użycie tej armii dla nowej akcji było dla dowództwa rosyjskiego wyjściem z bardzo wielkiego zakłopotania.

Właśnie skończyła się przy ciężkich stratach bezskuteczna próba przeforsowania Karpat, a dla zapewnienia luk musiano użyć wojska najmłodszych roczników, jeżeliby się nie chciało osłabić innych części frontu.

I oto uzyskano do rozporządzenia sto tysięcy wyćwiczonego wojska, od których oczekiwano zupełnej zmiany sytuacji.

— Po Przemyslu — Kraków! oświadczyła prasa rosyjska, zapominając, że między zdobytą twierdzą a Krakowem znajduje się jeszcze front dunajski. Chcąc przełamać front sprzymierzeńców, rzucili Rosjanie całą armię obciążoną na Karpaty przez Sanok i Krosno — na Duklę a przez Lisko i Sambor na dolinę Laberczy.

Walka zawrzała na nowo. Rosjanie porwali się z całą energią na przód. Celem ich walk było — posiadanie węgierską zachodnio-wschodnią koleją. Zdobycie przez Rosjan punktu centralnego tej denotowej linii oznaczałoby dla sprzymierzeńców cofnięcie się z całego frontu Karpaccy i przeniesienie tej części widowni wojennej do Węgier, wywołując zupeł-

na zmianę frontu w Galicji zachodniej i na południowym wschodzie.

W walkach karpackich usiłowali rosjanie różnymi sposobami cel ten osiągnąć, w szczególności skierowali oni swe usiłowania na okręg pomiędzy przełęcz Duklańską i Użocką. Ataki rosjan były rozpaczliwe, ludzi nie szczędzono, aby w końcu jeden chociażby punkt zdobyć.

Akcje te, podjęte przez kolosalne siły, już obecnie uważać należy za zupełnie chybioną. Kilka powodzeń lokalnych, cokolwiek uzyskanego terenu w kierunku Zbora i na południe od Ciśny—ote rezultat nieustannego ataku generalnego. Front wojsk sprzymierzonych, który poprzednio przedstawiał obraz nie zupełnie wyrównany, doprowadzony został do takiej linii, która wszystkie ataki rosjan krwawo odparła. Nigdzie nie udało się rosjanom przetrwać tego frontu. Pesunawszy się cokolwiek naprzód, spotkali się oni z okopami i punktami obronnymi. W punktach pogranicznych węgierskim życie płynie spokojnym trybem. Przedarcie się przez ten front tylko wtedy udałoby się rosjanom, gdyby nastąpiło zupełnie niespodziewanie i w szybkim tempie. Jest to już niemożliwe teraz, gdy armia przemyska natykać się musi na fortyfikacje z drutu kolczastego; nadzieje, pokładane w tej armii, muszą zniknąć. Wszystkie usiłowania okazały się daremnymi.

Jeszcze walka nie została zakończona, ale znajduje się ona już pod znakiem osłabienia rosyjskiej akcji zaczepnej. Przypatrując się rezultatom ogólnemu dotychczasowego przebiegu walk, należy go spokojnie uważać za sprzyjający dla sprzymierzonych.

Wokół wojny

Wywiad z Hindenburgiem.

Korespondent berliński pisma włoskiego „Giornale d'Italia“ Cabasino Renda, miał ostatnio wywiad z feldmarszałkiem Hindenburgiem, który między innymi powiedział:

„Rosjanie są już osłabieni, ich liczebna przewaga nie pomoże. Dostarczanie broni i amunicji, jakoteż zaprowiantowanie jest coraz bardziej utrudnione. Jak długo potrwa wojna—nie wiadomo, ale zwycięstwo Niemców jest matematycznie pewne.

Admirał Bettolo o Dardanellach.

Były minister marynarki admirał Bettolo wyraził się w rozmowie z współpracownikiem „Trybuny“, że według jego przekonania przeforsowanie cieśniny jest rzeczą niemożliwą. Stare fortyfikacje i uzbrojenie zmieniły się dziś dzięki staraniom i geniuszowi niemieckiemu do niepoznania. Amunicja i miny nowoczesnej konstrukcji, ruchome 152 milim. baterje o 4 strzałach na minutę z siłą nośną 10 kilometrów stanowią potężny system obronny. 152 mm. działa przyczyniły ującej strat rosjanom pod Cusimą. Prawdopodobnie prócz niebezpiecznych min pływających cieśnina bronią będzie podwodnymi aparatami de wyrzucania min. Flota może opanować fortyfikacje tylko w tym wypadku, gdy te po skutecznym ogniu działowym będą zburzone przez oddziały lądowe.

Co do politycznych skutków zajęcia Konstantynopola, admirał Bettolo wyraża się w tym względzie bardzo powściągliwie. Rosja, o ile będzie w zdobywaniu Konstantynopola brała udział, bezwarunkowo posiadać cieśninę. Na morzu Śródziemnym powstanie tedy nowa potęga, która dzięki ogromnym siłom lądowym może osiągnąć przewagę morską nad wszystkimi innymi potęgami na tem morzu. Wiochy muszą tedy z natężoną uwagą śledzić za rozwojem wypadków, aby nie popełnić błędów przy nowych rywalizacjach, związkach i przyjaźniach, które się wskutek tego utworzą. Kto opanuje cieśninę, ten również będzie panem na otwartym morzu. Wiochy będą musiały się z nim liczyć, wejść w porozumienie, na wszelki wypadek jednak ponieść o-

fiary, niezbędne przy tych nowych celach. (Voss. Ztg. Nr 182)

Sultan marokański jedzie do Francji.

Sultan marokański, który czuje się niezbyt bezpiecznie w swoim kraju, wyjechał do Francji.

Pismo madryckie „Patria“ proponuje, aby Hiszpanja zajęła Tanger, co można skutecznie bez oporu ze strony Francji i Anglii.

Kronika

— (f) Z Sekcji zaprowiantowania miasta. Obecnie Sekcja zaprowiantowania miasta zapełnia różnego rodzaju produktami spożywczymi pierwszej potrzeby 4 składy i poczyniła starania o zakupienie możliwie największej ilości herbaty.

Według obliczenia Sekcji, zapasy, znajdujące się w jej rozporządzeniu, wystarcząby dla Łodzi powyżej na 3 tygodnie, to też Sekcja zaleca gorąco zaprowadzenie w rodzinach prywatnych oszczędności w szafowaniu produktów spożywczych, zwłaszcza chleba, którego, jak to stwierdzono, w rodzinach, posiadających dzieci, marnuje się wiele bezpotrzebnie.

— (o) W sprawie szczepienia ospy. Milicja we wszystkich dzielnicach rozstała w dniu dzisiejszym do właścicieli i rządów domów, aby w ciągu jednego dnia przedstawili dane o liczbie osób, którym winna być zaszczerpiona ospa ochronna.

— (m) Z milicji. Uczestkowy II uczątku IV dzielnic milicyjnej p. Stanisław Przygórski złożył swój mandat.

— (r) Z chrz. Tow. dobroczynności. Na ostatnim posiedzeniu Rady zarządzającej chrz. Tow. dobroczynności stwierdzono, że instytucja ta posiada obecnie zaledwie 25,405 rb. kapitału rozporządzalnego, co rokuie Tow. 3—4 miesięcy działalności w rozmiarach dotychczasowych.

Jednocześnie zastanawiano się nad sprawą zastawienia kapitałów żelaznych, aby za uzyskaną tym sposobem gotówkę kontynuować dalej działalność. Rada zarządzająca ateli, przychyliając się do wywodów adw. Lachmanowicza, projektu tego zaniechała.

Pytanie tedy, skąd Tow. weźmie pieniędzy na dalszą, niezwykle doniosłą działalność, gdy dno kasy wyraźniejsem się stanie—pozostało nadal pytaniem.

— (d) Sekcja farmaceutyczna postanowiła zaprowadzić rejestrację aptek, składów materiałów aptecznych, składów farb i fabryk wód mineralnych.

— (t) O wypłacie emerytur. Z kół tutejszych emerytów—urzędników dowiadujemy się, iż złożona w swoim czasie do gł. Kom. obywatelskiego prośba ich o wypłatę emerytur została uwzględniona.

Gł. Kom. obywatelski polecił bankowi handlowemu w Łodzi skutecznie wypłatę emerytur. Zainteresowani winni się zwracać do gmachu tej instytucji (róg Benedykta i Spacerowej), lub do p. Adama Sadowskiego (Nawrot 37), między 2—5 po poł., gdzie objaśnione im będą wszelkie warunki wypłaty, udzielanej w formie pożyczki, która po skutecznieniu wszelkich formalności natychmiast jest wręczana petentom.

— (r) Z Domu Ludowego. W tych dniach w Domu Ludowym (Przejazd 34), odbyło się zebranie masowe członków 8 związków robotników chrześcijańskich przy licznym współudziale inteligencji miejscowej. Celem narad było powzięcie pewnych postanowień w kwestji założenia biblioteki dla dzieci i młodzieży, szkoły ludowej i uniwersytetu ludowego. Ożywione dysputy doprowadziły do tego, iż w rezultacie zebranie opowiedziało się za energicznym wzięciem udziału w pracach kulturalno-oświatowych. Szczególny nacisk kładziono na uniwersytet ludowy, w którym wykładane być mają: historia, geografia, przyrodznawstwo, higiena, kos-

mografia i t. d. Postanowiono, aby oświadczyć się o inteligencji tutejszej i prośbę o zgłaszanie odczytów i wykładów treści ogólnokształcącej i specjalnej.

W nadchodzącą sobotę o godz. 5 po poł., ma odbyć się drugie zebranie w tejże samej materji.

— (g) Kursy tkackie dla kobiet. Przy szkole rzemieślniczej „Talmud-Tora“ wkrótce otwarte być mają poobiednie kursy tkackie dla kobiet.

Program tych kursów obejmuje: rysunki towarów, analizę towarów, teoria splotów i kalkulacja towarów.

— (r) Ogólno-roczne zebrań członków łódz. Tow. opieki nad sierotami odbędzie się w czwartek, dnia 15 kwietnia r. b. o godz. 4 po poł. w lokalu Tow. dobroczynności (Zachodnia 20).

Zebrań to, jako zwołane w drugim terminie, odbędzie się bez względu na liczbę obecnych.

— (d) Z fabryk. Fabryka towarów trykotowych i chustek fantazyjnych Hirszberga i Wilczyńskiego będzie puszczone dziś w ruch; najpierw tylko oddział trykotowy.

— (m) Zamknięcie zakładów przemysłowych. Zakłady przemysłowe Tow. akc. M. A. Wienera (przedzalnian i tkalnie wyrobów wełnianych) zostały zamknięte na czas nieograniczony. Również zamknięte zostały i biura tej firmy, a pracownicy, zgodnie z 3-miesięcznym wypowiedzeniem, zwolnieni od pracy.

Pracownicy ci jednakże mają nadzieję, że zarząd towarzystwa wydadzą im będzie zapomogi, jak się to dzieje w innych podobnych zakładach.

— (d) Z gminy żydowskiej. Sekcja sanitarna przy G. K. O. poleciła Gminie nieprzyjmowanie innych zgłoszeń o zgonach, jak na blankietach specjalnych, przyczem kartki te mogą być podpisane przez każdego z lekarzy łódzkich, a nie jak przedtem wyłącznie przez lekarzy cyrkulowych.

— (f) Wykłady bezpłatne. Zarząd Stow. majstrów fabrycznych postanowił zaprowadzić w swym lokalu (Nowy Rynek 6) wykłady bezpłatne rysunków, arytmetyki i języka polskiego dla swych członków. Wykłady odbywać się będą od godz. 2 do 4 po poł. Obecnie przyjmowane są zapisy, po utworzeniu zaś kompletu, zaangażowany zostanie nauczyciel i rozpoczną się lekcje.

— (r) Dzień znaczków na korzyść „Linias Nacholim“. W czwartek d. 15 b. m. odbędzie się dzień znaczków na korzyść Tow. wspierania biednych chorych „Linias Nacholim“. Towarzystwo to zastępuje na wszechstronne poparcie. W nadchodzącą środę o godz. 3 po poł. odbędzie się w lokalu teatru „Scala“ (Cegielniana 18), zebranie wszystkich osób, którzy się zajmują urządzeniem dnia znaczków, jak również wszystkich kwestarzy i kwestarek. Należy się spodziewać, że na to zebranie przybędą wszyscy, którzy chcą się do dobrej sprawy przyczynić.

— (r) Na Tow. pielęgnowania biednych matek. W Towarzystwie pielęgnowania biednych matek i klinice położniczej przy Ł. Ż. T. D. złożono w pierwszym kwartale roku bieżącego następujące ofiary:

Pani Matylda Bielszewska rb. 50; d-rewa Apt z Bielszowskich rb. 50; pani Leopoldowa Landau rb. 30; na ręce pp. Neumarkowej I. Wzajemny Kredyt rb. 10; II Wz. Kredyt rb. 10; p. Mieczysław Prussak rb. 10; inż. W. Lipszyc rb. 10; Sewstein nadestane z Berlina rb. 10; pani Stera rb. 10; Wajdyńska rb. 10; pani M. Wienesowa rb. 5.

Dla kliniki pani Bialesowa rb. 5, pani Warszawska rb. 6; pp. Wojdyński i Berger rb. 10.

Pani Mandelfortowa rb. 3; inż. Koplowa rb. 2. Pp. I. Nowerowie rb. 3; pp. Hamburgerowie rb. 7.50; pani Wienerowa rb. 3; pani Kernbaumowa rb. 3; pani Kabergnitrowa rb. 2.50.

Za powyższe ofiary Zarząd składa niniejszym serdeczne podziękowanie.

— (g) Z kursów dla analfabetów żydów. Istniejące przy Tow. „Talmud-Tora“ kursy wieczorowe dla

analfabetów żydów zazwyczaj są bardzo zaszczytne w dziejach pracy społecznej wśród mas żydowskich: kursy te powołane zostały do życia trzy miesiące temu. Wykłada tam zupełnie bezinteresownie 32 nauczycieli i nauczycielek.

Liczba słuchaczy przekracza już poważną liczbę 500. Zgłaszają się codziennie nowi kandydaci, którzy nie mogą być przyjęci z powodu braku miejsc. Program kursów jest bardzo rozległy i utrzymywany na tem poziomie, że specjalnie uwzględnia potrzeby duchowe słuchaczy rekrutujących się przeważnie ze sfer proletariatu. Wykładane są języki: polski, niemiecki, rosyjski, żydowski, hebrajski, następnie arytmetyka i t. p. Co sobota odbywają się wykłady zbiorowe z przedmiotów ogólnokształcących: higieny, historii, geografji, przyrody, kosmografji.

Kierownicy kursów zajęli się sprawą udestępnienia nauki powiększonej liczbie słuchaczy.

— (r) Zarząd łódzkiego żyd. Tow. sportowego z 1913 roku uprasza swych członków o przybycie w środę, dnia 14 b. m. o godz. 3 po poł. do lokalu teatru „Scala“ (Cegielniana 18), celem przyjęcia udziału w odbyć się mającym w nadchodzący czwartek dniu znaczków, na korzyść Tow. wspierania chorych „Linias Nacholim“.

— (d) Akty stanu cywilnego u żydów. Na mocy postanowienia Rady zarządzającej Królestwa Polskiego z 1880 roku Zarząd gminy żydowskiej obowiązany jest kontrolować, czy księgi i akty stanu cywilnego prowadzone są prawidłowo.

Dziś zrana w kancelarji dokonano odpowiedniej rewizji za rok 1914 i bieżący.

Stwierdzono, że księgi są prowadzone wzorowo, lecz zauważono, że zainteresowane osoby nie przedstawiają do magistratu napisów dla sporządzenia odpowiedniego aktu, wskutek czego i moc małżeństw i dzieci figurują jako nielegalne. W tej sprawie zarząd gminy postanowił rozwinąć szerszą akcję, aby zniechęcić ludność żydowską do wypełnienia przepisów prawa.

— (f) Ze Stow. majstrów fabrycznych. W ubiegłą niedzielę zarząd Stow. wzajemnej pomocy majstrów fabrycznych obradował nad sprawą składek członkowskich, które z chwilą rozpoczęcia się wojny przestały wpływać. Stwierdzono, że w istocie wielu majstrów nie otrzymuje żadnych funduszy na utrzymanie i nie jest w stanie płacić składek członkowskich, większość jednak członków jest w możności płacenia jeśli już nie całkowitej składki to przynajmniej jej połowę. Ponieważ kasa Stow. nie posiada żadnych wpływów pieniężnych i działalność instytucji z powodu braku funduszy może ulec zawieszeniu, przeto koniecznym jest wprowadzenie inkasa zaległych składek członkowskich. Zaprojektowano, by za czas wojny składki członkowskie zredukować do połowy. W sprawie tej odbędzie się jeszcze posiedzenie Zarządu.

Zarząd Stow. poza dotychczas zakupionymi produktami spożywczymi dla członków, zakupił znaczną ilość kartofli przyjmując zapisy konsumentów z pośród swych członków, po ukończeniu których kartofle zostaną dowieziona.

— (g) Ze stow. komiwojażerów. Wobec niezadowolenia większości członków Stow. komiwojażerów łódzkich z powodu podwyższenia cen na obiady, postanowiono zmniejszyć cenę z 28 kop. do 24 kop.

— (r) Z teatryku „Miniature“. Począwszy od dnia dzisiejszego w teatryku „Miniature“ (Cegielniana 34) następuje zmiana programu. Po za wesolą farsą p. t. „Mój Pech“ grana jest komedia w 1 akcie p. t. „Dzieci Muzy“ i uroczajona „Wiazanka“, na którą składają się śpiew, deklamacje, monologi, kuplety it. d.

— (r) Znaleziony pugilares. Do puszek redakcyjnej „Nowego Kurjera Łódzkiego“ wrzucono pugilares płócienny, w którym, oprócz różnych papierów, dotyczących się spraw osobistych, znajduje się pozwolenie na broń i bilet wojskowy na imię niejakiego Wacława Ko-

Ś. + P. ZA DUSZE POLAKÓW POLEGŁYCH W OBECNEJ WOJNIE

odprawione będzie uroczyste nabożeństwo żałobne w kościele św. Krzyża w dniu 15 kwietnia o godz. 11 przed południem, na które zaprasza wiernych w Chrystusie Duchowieństwo Katolickie miasta Łodzi.

Dnia 1 kwietnia 1915 r. zmarł w Berlinie po krótkich ciężkich cierpieniach, przeżywszy lat 45

Ś. p. FLORJAN FRANKOWSKI

pracownik Akc. Tow. R. Kindler w Pabjanicach. Nabożeństwo żałobne za spokój Jego duszy odbędzie się we czwartek dn. 15 b. m. o godz. 10 rano w kościele św. Krzyża w Łodzi, o czem zawiadamia przyjaciół i znajomych pogrążona w głębokim smutku

Rodzina.

W środę, dn. 14 b. m., jako w rocznicę zgonu

b. p. Izraela K. Poznańskiego

odbędzie się o godz. 11 i pół przed poł. w Synagodze Twa „Talmud-Tora“ przy ul. Średniej 46/48 nabożeństwo żałobne, na które krewnych i przyjaciół zmarłego niniejszym zaprasza

Zarząd Łódzkiego Towarzystwa „Talmud-Tora“.

Sądy komorniane.

(o) Wczorajsze posiedzenie zarządu Tow. „Lokator“ poświęcone było sprawie stworzenia sądów polubownych (rozjemczych) komornianych.

W obradach tych przyjmowali również udział i zaproszeni właściciele nieruchomości. Dotychczasowa praktyka zdawała już wykazać pożytek i konieczność utworzenia sądów tego rodzaju. W Tow. „Lokator“ np. polubownie załatwiono dotychczas cały szereg zatargów pomiędzy właścicielami domów oraz lokatorami ku obustronnemu zadowoleniu. Zawarto szereg układów, na mocy których lokator zobowiązywał się piśmiennie dotychczasową swą zaległość za komorne uiszczyć właścicielowi nieruchomości w rok po ukończeniu wojny i zawarciu pokoju. Ze swej strony właściciel nieruchomości zobowiązywał się, że w razie nastąpienia po wojnie ogólnej redukcji czynszu komornianego, obniży i on również w stosunku do danego swą należność.

Sądy polubowne istnieć mogą niezależnie od instytucji sądowych urzędowych, a nawet w sprawach komornianych stanowiąc będą dla przyszłych sądów niemieckich wielką pomoc, załatwiając polubownie sprawy i zatargi komorniane, które w przyszłej instytucji sądowniczej stanowiąc będą olbrzymią większość. Wobec oczekiwanego nawalu spraw zaprojektowano utworzenie licznych sądów komornianych w wielu punktach miasta.

Skrzynka do listów

Szanowny Panie Redaktorze!

Wobec pojawienia się w sobotnim numerze „Nowego Kurjera Łódzkiego“ notatki, jakoby na miejsce p. Pawła Holca naczelnikiem IV dzielnicy został naznaczony, co nie zgadza się z rzeczywistością, niniejszym mam zaszczyt najuprzejmiej prosić o łaskawe oprestowanie tejże, gdyż nie przestaję być pomocnikiem naczelnika dzielnicy.

R. Lyskowski.

Czas
odnowić
prenumeratę.

Wojna.

Z terenu wschodniego.

BERLIN, 12 kwietnia. Wielka kwatera główna. (Urzędowo).

Podczas ataku w kierunku wschodnim od Mariampola, wzięto do niewoli dziewięciu oficerów, 1,350 żołnierzy rosyjskich, a także zdobyto cztery karabiny maszynowe.

Na północny wschód od Łomży, wyrzucili Rosjanie bomby z maszyn do wyrzucania bomb, które nie eksplozowały, lecz wolno się wypalając, wytwarzały gazy duszące.

Urzędowe doniesienie prasowe o skaleczeniu pewnego podoficera rosyjskiego w obecności oficerów niemieckich, usuwa się z pod dyskusji, jako grube, nierozsądne kłamstwo.

Naczelné dowództwo wojenne.

Na froncie zachodnim.

BERLIN, 12 kwietnia. Wielka kwatera główna. (Urzędowo).

W Argonach rozbiły się małe częściowe ataki francuskie.

Pomiędzy Mozą i Mozela, w niedzielę było stosunkowo spokojnie. Dopiero wieczorem podjęli Francuzi atak na pozycje Combres. Po dwugodzinnej walce, atak ten odparto.

W lesie Ailly i w Bois de Prêtres odbywały się, w ciągu dnia ograniczone do miejscowości, walki z bliska, z których wyszliśmy zwyciężko. Ponownie podjęty tej nocy atak odparto.

W odpowiedzi na zrzuconie bom w dniu 5 kwietnia przez lotników nieprzyjacielskich na odkryte miasto Muellheim, leżące po za terenem operacyjnym, gdzie zabiły one trzy kobiety, obrzucono obficie bombami Nancy, główny punkt grup fortyfikacyjnych tegoż miana.

Według zeznań oficerów francuskich, zaopatrzone katedry Notre Dame w Paryżu i w Troyes, a także okazalsze gmachy rządowe, jak biblioteka narodowa, gmach sztuki, dom inwalidów, Louvre i t. d. w urzędzenia wojskowe jak reflektory, stacje telegrafu bez drutu, karabiny maszynowe.

Naczelné dowództwo wojenne.

Urzędowy komunikat austriacki.

WIEDEŃ, 12 kwietnia. Ogólna palatnia nie gromadzi się. W Pałacu

rosyjskiej i Galicji zachodniej, miejscami walki artyleryjskie.

W Karpatach w górach zalesionych, odparto wielokrotne ataki rosyjskie o skrawek na wschód od przełęczy Użockiej, wśród dużych strat dla nieprzyjaciela. Ogółem wzięto do niewoli 830 żołnierzy.

W Galicji południowo-wschodniej i na Bukowinie odosobnione silne walki armatnie.

Zastępca szefa sztabu generalnego von Hoefler
feldmarszałek-lejtnant.

Rozległość frontów.

PARYŻ, 12 kwietnia. „Matin“ oblicza według pewnych danych, że rozległość frontu walk sprzymierzonych wynosi 2,668 kilometrów. Z tego na francuski wypada 870 km., na angielski 50 km., na belgijski 28 km., na rosyjski 1,370 km. i na serbsko-czarnogórski front 350 kilometrów.

Storpedowany okręt.

LONDYN, 12 kwietnia (Wiadomość „Biura Reutera“). Torpedowano angielską łódź pasażerską „Mayfair“ o pojemności 9,000 ton, na wysokości wyspy Scilly.

Okręt przyholowano do Queenstown.

Wet za wet.

BERLIN, 12 kwietnia. Zarządzone przez rząd angielski ukaranie załogi niemieckiej łodzi podwodnych, które dostały się w jego ręce spełniając najwyraźniej swój obowiązek, przez odmówienie im honorowego pobytu w niewoli, a umieszczenie ich w tak zwanych „Naval Detention Baracs“, zniewoliło rząd niemiecki do odwetu. Za każdego jeńca załogi niemieckiej łodzi podwodnej, podlegającego surowemu traktowaniu, sprzeciwiającemu się prawom międzynarodowym, traktować się będzie tak samo pojmanego oficera angielskiego, bez względu na osobę. Odpowiednio do tego przeprowadzono dzisiaj, to jest 12 b. m. z obozów dla jeńców oficerskich 39 oficerów angielskich do odpowiedniego aresztu w aresztach wojskowych.

Komunikat urzędowy rosyjski.

PIOTROGROD, 10 kwietnia. — Sztab główny rosyjski donosi:

Na froncie na zachód od Niemna toczą się wypadki o znaczeniu podrzędnym. W Karpatach odparty wojska nasze liczne kontrataki wojsk austriackich i niemieckich i posunęły się naprzód. Mamy teraz w swoim posiadaniu główny grzbiet górski na przestrzeni 110 wiorst.

W ciągu 7 kwietnia wzięliśmy 1,200 jeńców.

Donosi o tem „Deutsche-Tageszeitung“.

Niemcy do Stanów Zjednoczonych.

WASZYNGTON, 10 kwietnia. (Biuro Reutera). Niemcy wystosowały do Stanów Zjednoczonych note, w której żądają, że przedstawienie Stanów Zjednoczonych w trójstronnych konferencjach do obywateli krajów obojętnych wojny, nie odwołuje się do gościnności Ameryki, lecz że to prawo obywateli krajów obojętnych

jakowskiego, syna Wateriana. Prawy właściciel odebrał go może w administracji naszego pisma (Zachodnia nr. 37).

— (o) **Oblawa.** Wskutek ustawicznie powtarzających się napadów nocnych i strzałów na funkcjonariuszów milicji nocy wczorajszej zorganizowano wielką obławę na krańcach Bałut. Rezultatem obławy był pojcie kilkudziesięciu podejrzanych indywiduali, prostytutek, złodziei i t. p. Między innymi ujęto wraz z kochanką, zdawna poszukiwanego złoczyńcę Bolesława Łyszkowskiego.

— (o) **Kradzież w fabryce.** Z fabryki Markusa Fiksa przy ul. Nowo-Cegielnianej № 3 niewykryci złoczyńcy dokonali kradzieży pasów transmisyjnych, na sumę 600 rb.

— (o) **Kradzież tytoniu.** Ze sklepu Ignacego Korbulewskiego przy ul. Zawadzkiej nr. 11 skradziono transport tytoniu, wartości 150 rb.

— (m) **Systematyczna kradzież.** W składzie materiałów aptecznych S. Majewskiego przy zbiegu ul. Piotrkowskiej i Nawrot ujawniona została systematyczna kradzież artykułów aptekarskich. Jeden balon eteru milicja odebrała przy ul. Nawrot nr. 14.

Na jaką sumę spełniono kradzież i kto jest sprawcą wykaże śledztwo, które prowadzi energicznie milicja V dzielnicy.

Teatr i sztuka.

Benefis Zofji Sławińskiej.

Pani Zofja Sławińska, artystka dramatyczna dużej miary, zaskoczona burzą wojenną w Łodzi — grała przygodnie ostatnimi czasy w otoczeniu amatorów w teatrze „Thalia“, tworząc całą galerię znakomicie odtworzonych ról niewieścich. Obecnie p. Sławińska na swój benefis wybrała sztukę Gabrieli Zapolskiej p. t. „Mężczyzna“. Benefisautka ukaże się nam w roli Eki. I postać wielce sympatycznej artystki i sztuka tak popularnej autorki, jaką jest Gabriela Zapolska, — sprawiły, że większe obława na ten ciekawy występ została niż zazwyczaj.

„Mężczyzna“ odegra się w niedzielę 12 b. m. na scenie teatru „Sea-“ przy ul. Cegielnianej.

rawo dostarczania broni sprzymierzonym. Nota zmierza do tego by...

Straty angielskie.

HAGA, 11 kwietnia. Korespondent londyński „Nicuwe Courant”...

Biuro prasowe podaje liczbę strat angielskich w ostatnich ośmiu miesiącach...

Różne wieści.

— Śmiertelna gonitwa. — Z Londynu donoszą następujące szczegóły o zatopieniu parowca „Vosges”...

ostrzegawczy. Kapitan parowca próbował umknąć i łódź najeżdżała, ażaby uniemożliwić jej wyrzucenie torpedy...

Ogień działowy miał skutek straszny. Jeden pocisk zabił pierwszego maszynistę. Wszyscy oficerowie z wyjątkiem jednego, zostali ranni...

Angielski statek patrolujący wziął „Vosges” na linę. Krótco potem zaczął parowiec szybko tonąć...

— Wspomnienia cesarowej Eugonii. — Ekscesarzowa francuska Eugenia, która obecnie liczy...

88 lat, bawiła przed niedawnym czasem w Bolonii, gdzie złożyła wizytę starej swej przyjaciółce hrabini Zecchini.

Przy tej sposobności opowiadała ekscesarzowa między innymi o tym, że niedawno odwiedziła panią Laure Minghetti (teściową księcia Bülowa); cesarzowa Eugenia nie może nigdy zapomnieć, że donna Laura bawiła również w Tuillerjach w tym dniu...

Z przeszłości swojej opowiadała cesarzowa niewiele; mówiła tylko z księciem Hercolani o wielkich cierpieniach, które przeszła w pamiętną noc, gdy musiała podpisać zrzeczenie się tronu...

Europy. Tej nocy przeszedł doprawdy śmiertelną walkę.

Podczas rozmowy z hrabiną Zecchini głos cesarzowej zatęchł się nagłe, gdy wyszeptła słowa: „Gdy jeszcze żył mój syn...”

W dniu 8 kwietnia r. b. o godzinie 11 rano w kościele św. Stanisława Kostki Szanowny ksiądz Prefekt Kajetan Nasierowski pobiłogosił związek małżeński pomiędzy p. Władysławem Cofinem, nauczycielem szkoły miejskiej a p. Heleną Zielińską.

Szczęście Boże nowożeńcom!

Mikuś Odeski - Edzia Zuziatowska zaręczeni. Łódź, dn. 12/4 1915.

CASINO najlepszy obraz z serialu ASTA NIELSEN Wybryki młodości, wesoła farsa w 3 aktach. Ponadto Nowa Serja Wójty

Teatr - Teatr MINIATURE Cegielniana 24, Cegielniana 54 Dawniej URANIA. Kółko artystów Polskich pod kierunkiem Stefana Szeslanda.

Wtorek, środa, czwartek i piątek

Część I. DZIECI MUZY komedia w 1 akcie Franciszka Dominika. Część II. WIĄZANKA Pieśni ludowe (chór piosenki), deklamacje, satyry i monologi.

Część III. MOJ PECH farsa i ym akcie z francuskiego B. G. Początek o godz. 6-oj wiecz., a w niedzielę, i święta o g. 3 po południu.

Znakomite Tytonie w różnych gatunkach papierosy, cygara i machorkę sprzedaje hurtowo i detalicznie S. Nowiński, Piotrkowska 145, sklep w podwórzu (prawa oficyna ostatnie wejście). Uwaga tani tytuń od 12 i pół k. papierosy od 80 kop. 100 sztuk

Panowie gołębiarze i miłośnicy gołębi z Łodzi i okolicy proszeni są, dla omówienia doniosłych spraw, o przybycie we wtorek, dnia 13 b. m., o godz. 3 po południu do lokalu letniego „Müllera” ulica Mikołajewska № 40.

Ugrodniczek umiejący chodować warzywa potrzebny zaraz. Zgłaszać się do administracji „N. Kurjera Łódzkiego” Zachodnia 37.

Doktor Trenkner Piotrkowska 164. przyjmuje obecnie rano 8—9. 1 po poł. od 2—4. Niedziele i święta tylko rano.

Poszukiwany nauczyciel muzyki (początki fortepianu), możliwie skromnych wymagań. Włodowska 47 m. 1.

Prośby w języku niemieckim do władz sądów etc., oraz wszelkiego rodzaju prace piśmienne, jak również tłumaczenia w językach krajowych wykonywane starannie BIURO EDWARDA KAIZERA ul. Radwańska № 35 m. 35.

Herbata! Hurtowo i detalicznie Piotrkowska 145 m. 31, 1 piętro. 4433—3

Prośby do władz i miłośni, tłumaczenia wszelkiego rodzaju redaguje biuro „MILION”, Piotrkowska 32, lewa oficyna Kierownikami biura są prawnik i redaktor.

MŁYN przy ul. Lipowej 35 przyjmuje do przebiatki żyto na mąkę i razówkę oraz leczenie na kaszę po cenach przystępnych.

Zwracamy uwagę wszystkim! Ze względu naabyt można dostać wszelkie kasze, masnę, ryż, sól, cukor, barynę, tylko Piotrkowska 145. Uwaga: Prawa oficyna 2-gie wejście 2-te piętro mieszkania 34.

NAKLAD NA WYCZERPANIU! Jak uchronić się od ciąży D-ra med. K. I. Drekslera p. t. Opis najnowszych środków od ciąży chroniących z rysunkami. Niezależna książka dla każdego małżeństwa. Cena 40 kop. Skład główny w księgarni A. Słomnickiego, ul. Piotrkowska 24 i również u Strachu, Dzielna 10. Kupię węgiel 30 korcy Adresy proszę składać w administracji „N. Kurjera Łódzkiego” Zachodnia 37.

Zęby sztuczne jako też najnowsze wynalazki w dziedzinie leczenia zębów. Specjalnie sprzyjające warunki dla celów reklamowych Piotrkowska nr. 33 u lekarza-dentysty. 4436—12 Wezmę w dzierżawę kilka morgów gruntu z zasiewami w okolicach Pabjanic. Wiadomość w administracji „N. Kur. Łódzkiego” Zachodnia 37. 0

Potrzebny zaraz do administracji pisma zdolny młody handlowiec ze znajomością języka polskiego, rosyjskiego i niemieckiego. Oferty w 3 językach składać w administracji „N. Kur. Łódzkiego” Zachodnia 37.

Zaginęły weksle: na 100 rb. pl. 1/4 1915 r. wystawiony przez Szmulę Zaima Klar, na zlecenie H. Frenkela; na 80 rb. pl. 1/11 1914 r. wyst. przez M. S. Rybsztelina i Ch. Rybsztelina; na zlecenie Ity Iaes Frenkel; na 72 rb. pl. 1/4 1915 r. wyst. przez Jakuba M. Zaltberga na zlecenie M. Zajdera; na 93 rb. in blanco wyst. przez M. Nasielskiego; na zlecenie Ch. Pokoika; na 65 rb. in blanco, wyst. przez M. Nasielskiego; na zlecenie Ch. Pokoika; na 64 rb. in blanco, wyst. M. Nasielski; na zlecenie Ch. Pokoika; na 75 rb. in blanco, wyst. M. Nasielski; na 50 rb. in blanco, wystawiony przez I. Litmanowicza; na zlecenie A. Litmanowicza. Weksle nie ważne. Zastrzeżenie zrobione. Znalazca zechce zwrócić za 50 rubliowem wynagrodzeniem N. Wasiewiczowi, Targowa 63. 4471—2

Kupię do siewu kilka korcy owsa i seradeli Adresy z podaniem ceny zostawić w administracji „Now. Kurjera Łódzkiego” Zachodnia № 37. 4457—0

Grzybek japoński do sprzedania. Wiadom. w adm. „N. Kur. Łódzkiego” Zachodnia 37. 0

Ściozzenia drobne: Meble prawie nowe sprzedam tanio aby zaraz. Mikołajewska 95 m. 27, front 1 piętro. 4456—6 Meble różne sprzedam bardzo tanio. Łódźka, szafy, bielniki, krzesła, stół, krzesła, otomana, figura Karla 8—16. 0 Sprzedam resorę kawowa № 8, u Kawczyńskiego. 4482—3 Przewo budowlane, siotarskie od pół całówek i dalej. Dzielna 24 w podwórzu. 0 Herbata, kawa, czekolada hurtowo. detalicznie. Dzielna 47 m. 2. 3 Herbata cajoniska № 74 a rb 2.25 za funt także w 1/2, 1/4, 1/8 & otrzymać można na ulicy Pałac-Szulca 25 m. 15. Hurtem—rabat. 3

Kupię złoto, srebro, różne zegarki. Dzielna № 25 m. 22. do 10, i 1—3 po poł. 4472—4 Konkurencja!!! Machorka, tytuń rosyjski wszystkich gatunków, tytuń pruski, papierosy, cygara, ceny najniższe Lichtenstein, Wschodnia № 35, oficyna, vis-à-vis bramy I-szej piętro. 4447—6 Kupię engros do sprzedania. Łódźska 87. 4452—3 Kupię rosyjski i polski do nabycia hurtowo i detalicznie u Melczera, Benedykta 43. 10 Potrzebny chłopiec na posyłki. Wiadomość w administracji „Kurjera” Zachodnia 37. Potrzebna skłenowa do pralni Włodowska № 49. 4448—2 Student poszukuje kondycji lub 5 lekcji. Steradzka № 1 m. 53, lub w biurze „Promień” Piotrkowska 81. 174 Piotrkowska. Chrześcijańska Sortownia poleca wybór używanej garderoby męskiej. Tanią farbuję, pierze, prasuję i wykonywa wszelkie przeróbki i reperacje. Kupię garderobę, płacić do brzo. 4443—4 Zaginął pugilares ze złotym pierścieniem. Świadcstwo na za-rekwirowanego kopła, oraz świadectwo na podwórze. Znalazca zechce za wynagrodzeniem zwrócić Józefowi Piłce, Wierzbowa 2. 4465—1 Zaginął paszport, wydany z gwintem w Włodzku, pow. pariskiego, gub. piotrkowskiej, na imię Karola Kostrezy. 4440—3 Zaginął paszport, wydany z gwintem w Ostówku, pow. tycheńskiego, gub. kaliskiej, na imię Władysława Grzibca. 4430—3 Zaginął paszport, wydany z gwintem w Ostówku, pow. tycheńskiego, gub. kaliskiej, na imię Jana Salsada. 4476—1 Zaginął paszport, wydany z gwintem w Ostówku, pow. tycheńskiego, gub. kaliskiej, na imię Władysława Grzibca. 4430—3 Zaginął paszport, wydany z gwintem w Ostówku, pow. tycheńskiego, gub. kaliskiej, na imię Władysława Grzibca. 4430—3 Zaginął paszport, wydany z gwintem w Ostówku, pow. tycheńskiego, gub. kaliskiej, na imię Władysława Grzibca. 4430—3